

بررسی نقش آموزش های فنی و حرفه ای و مؤلفه های سرمایه اقتصادی بر گرایش نسبت به مدرنیته (مورد مطالعه: کارآموزان فنی و حرفه ای شهر گرگان)

فرشته بادی ۱

غلامرضا خوش فر ۲

علیرضا اسماعیلی ۳

صدیقه امینیان ۴

چکیده

آموزش مهارتی همیشه کارکرد مناسبی داشته، لذا گامی بسوی صنایع جدید و زندگی مدرن است. هدف تحقیق شناخت نقش آموزش های فنی و حرفه ای همراه با مؤلفه های سرمایه اقتصادی بر گرایش نسبت به مدرنیته می باشد. روش تحقیق پیمایشی بود، داده ها به روش میدانی جمع آوری شد، جامعه آماری شامل کارآموزان فنی و حرفه ای شهر گرگان که تعداد آنها ۴۰۱ نفر بود و نمونه آماری شامل کلیه اعضای جامعه آماری می شود، ابزار تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بود که اعتبار و پایایی آن مورد تایید قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین میزان و نوع آموزش های مهارتی و نیز مؤلفه های سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان فنی و حرفه ای شهر گرگان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، همچنین متغیر درآمد مهمترین عامل در تعیین سرمایه اقتصادی و رابطه گرایی مهمترین عامل در تعیین مدرنیته است. متغیرهای سطح محل سکونت، درآمد و دارایی بر گرایش به مدرنیته تأثیر معناداری دارند، و در این میان متغیر دارایی و سپس درآمد تأثیر بیشتری بر گرایش به مدرنیته دارند. همچنین بین متغیرهای جنسیت (مردان)، سطح تحصیلات، قومیت و شغل با گرایش به مدرنیته تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین بین ارزیابی کارآموزان در باره ضرورت آموزش های فنی و حرفه ای با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه معنی داری وجود دارد. سرانجام نتایج حاکی از آنست که گذراندن دوره های آموزشی مهارتی علاوه بر ارتقاء مهارت و دانش تخصصی کارآموزان، موجب ایجاد بصیرت و نگرش مثبت به زندگی در راستای تحقق شاخصهای مدرنیته در میان آنان می گردد.

نوع مطالعه: علمی پژوهشی نوع مقاله: کمی

واژگان کلیدی: آموزش مهارتی، سرمایه، اقتصادی، مدرنیته، کارآموزان، شهر گرگان.

۱ - دانشجوی دکتری تخصصی جامعه شناسی اقتصادی و توسعه، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

۲ - دانشیار گروه جامعه شناسی و ارتباطات، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران. نویسنده عهده دار

مکاتبات، موبایل ۰۹۱۱۳۷۱۴۷۸۲، آدرس الکترونیکی: khoshfar@gmail.com

۳ - استادیار گروه جامعه شناسی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

۴ - استادیار گروه جامعه شناسی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

مقدمه

تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جوامع در قالب آموزشهای مهارتی از اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفت. که توسعه برنامه های آموزشهای مهارتی، از اهداف ملی بیشتر کشورها قرار گرفته است. سرمایه اقتصادی: یا ثروت مادی، بنابر نظر بورديو مجموعه دارایی هایی است که قدرت اقتصادی را تعیین می کنند. معمولاً سرمایه اقتصادی فرد را با گویه های وسایل رفاهی، شاغل بودن یا نبودن، شغل پدر یا مادر، شغل همسر، درآمد خانواده، نحوه مالکیت منزل، وضعیت منزل مسکونی، داشتن یا نداشتن ماشین و نوع اتومبیل و بطور کلی میزان ثروت خانواده می سنجند، اهمیت سرمایه اقتصادی برای بورديو از آنرو بود که او نرخ تبدیل پذیری این گونه سرمایه را در سنجش با دیگر سرمایه ها بالا می دانست، سرمایه اقتصادی چگونه می تواند به سرمایه فرهنگی یا سرمایه آموزشی تبدیل شود درآمد پولی است که یک فرد یا یک خانواده در بازه زمانی مشخص از محل کالاها یا خدماتی که برای دیگران فراهم کرده یا سرمایه گذارهایی که داشته است، به دست می آورد (اباذری و چاوشیان، ۱۳۸۱: ۶۴).

از نظر جهانبگلو " مدرنیته، فرآیندی اجتناب ناپذیر و پدیده ای جهان شمول می داند که اکنون تمام جهان را فراگرفته است؛ زیرا بنظر وی هر جامعه از لحظه ای که سنتها را به منزله ی یک مدل در زندگی روزمره ی خود نمی پذیرد، جنبش مدرنیته در ضمیر و تفکرش راه می یابد. او مدرنیته را جستجوی دائمی عقلانیت، خود مختاری سیاسی و حاکمیت فرد می داند. از نظر گیدنز چهار نهاد بنیادی وجود دارد که مدرنیته بر آنها مبتنی است؛ اولین نهاد، سرمایه داری است که ویژگیهای آن تولید کالایی، مالکیت خصوصی سرمایه، کار دستمزدی فاقد مالکیت و نظام طبقاتی مبتنی بر این ویژگیهاست. صنعت گرایی، ظرفیتهای دیده بانی و قدرت نظام یا نظارت بر ابزارهای خشونت و صنعتی شدن جنگ از دیگر نهادهای بنیادی مدرنیته محسوب می شود. همچنین گیدنز بر این نظر است که مدرنیته با سه جنبه ی اساسی همچنان به حیات خود ادامه می دهد. از دیدگاه گیدنز سه جنبه ی اساسی مدرنیته عبارتند از: فاصله گیری زمان و مکان، ازجاکنندگی یا بی ریشگی و قدرت بازاندیشی (گیدنز، ۱۳۹۰: ۴).

از نظر بورديو معنا و مفهوم سرمایه اقتصادی از پهنه اقتصادی سرچشمه می گیرد (ریترز، ۱۳۷۴: ۷۲۵). فرایند نوسازی منجر به ورود تکنولوژیها و صنعت غربی به این کشورها شده و به سرعت جایگزین شیوه های تولید

و اداره این جوامع گردیده است. اما فرهنگ، طرز تفکر و ایدئولوژی متناسب با این پیشرفت ها که به وجود آورنده جریان نوگرایی است، با نظام فرهنگی و ارزش سنتی این جوامع برخورد می کند و به راحتی نمی تواند جایگزین شیوه های فکری سنتی گردد.

بشیریه در تعریف خود از نوگرایی بر این امر تاکید می کند، وی می گوید: نوگرایی بیان نوعی بینش مبتنی بر اصالت عناصر مدرنیته است و زمینه تئوریک و ذهنی تمام اقدامات عملی جوامع دور از تجدد غربی را برای تحقق تجدد فراهم می آورد و همچنین می توان عناصر نوگرایی یا مدرنیته را به چهار حوزه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دسته بندی کرد (بشیریه، ۱۳۸۰: ۶۹)، انقلاب صنعتی و نظام سرمایه داری منجر به رشد سریع شهرها، حاکمیت بروکراسی، بسط فن آوریهای مدرن و تشکیل دولت - ملت های وسیع گردید. مجموعه این عوامل، ساختار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را به وجود آورد که روشنفکران از آن تحت عنوان "مدرنیته" یا "تجدد" نام بردند. سپس همگام با چنین تحولاتی، بستر فکری، فرهنگی و ایدئولوژیک مناسبی نیز فراهم شد که می توان آن را نوگرایی یا "مدرنیسم" نام نهاد (افشارکهن، ۱۳۸۳: ۵۵)، مهارت آموزی و توانمند سازی در واقع خصیصه اصلی آموزش های فنی و حرفه ای است به نوعی پرورش افرادی کارآفرین است که پس از کسب مهارت و تخصص های مورد نیاز قادر خواهند بود فرصت شغلی مناسبی بدست بیاورند (عبداللهی، ۱۳۹۰: ۸۱-۱۰۰).

از آنجایی که آموزش های فنی و حرفه ای ارائه دهنده ی عمده ای از منابع زیربنایی مورد نیاز اقتصاد مبتنی بر کارآفرینی به وسیله ایجاد مهارتها، دانش و بینش کارآفرینانه است لذا ارتباط مستقیمی با کارآفرینی، خلاقیت و نوآوری دارد (هوگو او همکاران، ۲۰۱۵؛ کاسیا او همکاران، ۲۰۱۳؛ اسپچورنبرگ، ۲۰۱۰: ۳). در سطح کلان نیز آموزش های فنی و حرفه ای در ایجاد و راه اندازی مؤسسات و تعاونی های تولیدی و خدماتی، صدور مجوز فعالیت جهت جذب فوری نیروهای آموزش دیده، ایجاد فرصت های شغلی، ایجاد رشته های هنرستانی هماهنگ با بازار کار منطقه ای، جلوگیری از مهاجرت، ایجاد شغل به تفکیک جنسیت، رشد و توسعه ی صنعتی و اقتصادی مدرن نقش مؤثری دارند (یاسینی، ۱۳۹۲؛ راس، ۲۰۱۱: ۴). می توان به جرات ادعا کرد تأثیر و نقشی

Hoque

Cassia

Aschvrm bearg

Ross

که آموزش فنی و حرفه‌ای در تولید، اشتغال‌زایی، بهره‌وری و ارزش افزوده در جهان ایفا نمود، باعث شد این آموزشها در زمانی کوتاه جایگاه خود را در کشورها نمایان سازد (خالقیان، ۱۳۹۲).

بیان اهمیت موضوع تحقیق، باید بتواند اهمیت و ارزش تحقیق را نسبت به نظریه‌های موجود، به اثبات برساند. اغلب پژوهشگران در مطالعات خود، متوجه جای خالی موضوعی می‌شوند و تحقیق مزبور باید این کمبود را جبران کند. از این رو، نتایج حاصل از تحقیق، می‌تواند موجب گسترش تئوری‌های پیشین گردد. بنابراین گاهی موضوعاتی مهم هستند؛ اما ضروری نیستند.

با عنایت به نقش سرمایه در دگرگونی و تحول و گرایش مردم نسبت به مدرنیته، این تحقیق به دنبال پاسخ به این پرسش اساسی است که: آیا نقش آموزشهای فنی و حرفه‌ای و مولفه‌های سرمایه اقتصادی بر گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان فنی و حرفه‌ای شهر گرگان رابطه وجود دارد؟ به عبارت دیگر با افزایش یا کاهش آموزش مهارتی و سرمایه اقتصادی و مؤلفه‌های آن در میان کارآموزان فنی و حرفه‌ای شهر گرگان، گرایش نسبت به مدرنیته چگونه تغییر می‌پذیرد؟

پیشینه تحقیق

از نگاه افشارکهن (۱۳۸۳) انقلاب صنعتی و نظام سرمایه‌داری منجر به رشد سریع شهرها، حاکمیت بروکراسی، بسط فن‌آوریهای مدرن و پیشرفت صنایع و ایجاد فنون و مهارتهای جدید و تشکیل دولت - ملتهای وسیع گردید. مجموعه این عوامل، ساختار اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی را به وجود آورد که روشنفکران از آن تحت عنوان "مدرنیته" یا "تجدد" نام بردند. سپس همگام با چنین تحولاتی، بستر فکری - فرهنگی و ایدئولوژیک مناسبی نیز فراهم شد که می‌توان آن را نوگرایی یا "مدرنیسم" نام نهاد. توسلی (۱۳۸۴) در واقع مفهوم سرمایه یکی از غنی‌ترین چارچوب‌های تبیینی در ملاحظات جامعه‌شناختی و اقتصادی معاصر است. ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵) سرمایه اقتصادی از مفاهیم چند بعدی ایست که در بسیاری از حوزه‌های جامعه‌تأثیرگذار هستند از نظر بوردیو معنا و مفهوم سرمایه اقتصادی از پهنه اقتصادی سرچشمه می‌گیرد. بر اساس نتایج پژوهش شارع‌پور و خوش‌فر (۱۳۸۹)، موقعیت افراد بر حسب حجم و نوع سرمایه آنها مشخص می‌شود و

جایگاه آنان را ابتدا در خانواده و سپس در جامعه مشخص می سازد به همین دلیل است که اکثر افراد بمانند ارسطو، ثروت را یکی از عناصر ضروری رفاه و شادی می دانند و همچنین نظریه پردازان کلاسیک مثل کارل مارکس معتقد است که "وضعیت عینی و مادی زندگی، رفاه و سعادت به ارمغان می آورد".

همچنین برخی از اقتصاددانان نیز در این خصوص معتقدند که درآمد بالا همگام با توزیع مناسب ثروت در بین اقشار جامعه، منجر به شادی و رفاه اعضای آن جامعه می شود، زیرا درآمد بالاتر فرصتهای بیشتری برای اشخاص ایجاد می کند تا آنها بهتر و بیشتر بتوانند از کالاها و خدمات و رفاه مورد نیاز استفاده کنند و کشورهای غنی تر از لحاظ آموزش، دارو، اوقات فراغت، امنیت، رفاه و بقیه امکانات و تسهیلات عمومی، شرایط بهتری دارند از اینرو ممکن است تاثیر مستقیم ثروت، تنها عامل تعیین کننده در این زمینه نباشد. سرمایه اقتصادی بلا واسطه و مستقیماً به پول تبدیل می شود و به صورت حق مالکیت، نهادی می گردد. مطلق و صابری (۱۳۸۹) پیشرفت صنعت و فن آوری های مدرن، بهره برداری از نیروی انسانی ماهر و کارآزموده از جمله مؤلفه هایی بود که مورد توجه و مطالعه عمیق صنعتگران و متخصصان نظام آموزشی در سراسر جهان قرار گرفت.

در گذشته مسئولیت مهارت آموزی نسل جوان برعهده بزرگان و اصناف بود. این مسئولیت با گسترش صنایع ماشینی و نیاز مردم به آموزش و بازآموزی جویندگان کار فاقد مهارت و شغل به بخش های تولیدی، تجاری و کشاورزی بر عهده نظام آموزش فنی و حرفه ای گذارده شد. نقشی که آموزش فنی و حرفه ای در تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز جوامع و در راستای تحولات سریع در صحنه علوم و فن آوری به ظهور رسانید، موجب توجه بیش از پیش کشورهای جهان به موضوع آموزش های فنی و حرفه ای شد.

لذا با توجه به اهمیت آموزش های فنی و حرفه ای و هدفی که این سازمان بر عهده دارد یکی از هدفهای اصلی نظام آموزش فنی و حرفه ای تربیت نیروهایی است که بتوانند از مهارت های کسب

شده در جریان آموزش به طور موفقیت‌آمیزی در محیط کار بهره‌برداری کنند و با کارایی بالا به انجام امور بپردازند.

به عبارت دیگر، افزایش کیفیت آموزشهای فنی و حرفه‌ای موجب بالا رفتن کارایی و کار آفرینی نیروی انسانی برای کمک به رشد اقتصادی و اشتغال در جهت بهبود کیفیت زندگی مدرن تر مردم و جوامع می‌گردد. امروزه آموزشهای فنی حرفه‌ای و پژوهشهای ناظر بر این آموزشها یکی از محورهای اساسی در توسعه همه جانبه، به ویژه تحقق سیاستهای کلان اشتغالزایی در کشور ما محسوب می‌شوند. از دیدگاه شکر بیگی (۱۳۸۹) گونه‌های مختلف خانواده در جامعه ایران تحت تاثیر تجددگرایی بوجود آمده است.

همچنین نتایج نشان داد که بین میزان تجددگرایی و سرمایه رابطه معناداری وجود دارد. آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان یک اصطلاح جامع با اشاره به جنبه‌های فرآیند آموزشی است که علاوه بر آموزش عمومی، مطالعه فن آوری و علوم وابسته، کسب مهارت‌های عملی، نگرش‌ها و دانش وابسته به حرفه‌ها در بخش‌های مختلف زندگی اجتماعی و اقتصادی را در برمی‌گیرد.

مطابق نظرات جلیلیان (۱۳۹۲)، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از اواخر قرن ۱۹ مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران قرار گرفت و در پی پیشرفت‌های علمی و صنعتی پس از جنگ جهانی دوم به طور بی‌سابقه‌ای گسترش یافت تا آنجا که توسعه برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای از اهداف ملی کشورها شد. بر اساس پژوهش مرحمتی و ایمان (۱۳۹۲) نتایج نشان داد که با توجه به ضرایب تبیین، ۱۵ درصد از تغییرات سبک زندگی مدرن جوانان، توسط سرمایه تبیین می‌شود.

بر اساس نتایج تحقیق فرهمند و دیگران (۱۳۹۳) از یک طرف، بین متغیرهای زمینه‌ای درآمد، سن و جنس، رابطه معنی داری با حمایت خویشاوندی وجود دارد و از طرف دیگر بین مؤلفه‌های نوگرایی، فردگرایی عمودی، سودگرایی، و عرفی شدن، رابطه معنی دار و معکوسی با حمایت خویشاوندی وجود دارد. همچنین متغیر جمع‌گرایی نیز رابطه معنی دار و مثبتی با حمایت

خویشاوندی نشان داد. اما دو متغیر عقلانیت و فردگرایی افقی رابطه‌ای با حمایت خویشاوندی نداشتند. رسول زاده و دیگران (۱۳۹۵) رابطه معنادار معکوس بین میزان استفاده از رسانه های خارجی (اینترنت، شبکه های اجتماعی مجازی و شبکه های ماهواره ای) و گرایش به فرزندآوری عدم وجود رابطه معنادار بین استفاده از رسانه های داخلی و سبک زندگی سنتی با گرایش به فرزندآوری رابطه معنادار معکوس بین سبک زندگی مدرن و گرایش به فرزندآوری. غیاث‌آبادی و دیگران (۱۳۹۶) رابطه معنادار میان برخی مولفه های تجددگرایی با برخی ویژگیهای اخلاقی وجود دارد. امامی و دیگران (۱۳۹۷) نتایج نشان داد که بین مدرنیته و خانواده گرایی رابطه معنی دار وجود دارد. بین عقلانیت و خانواده گرایی رابطه وجود دارد. بین فردگرایی و خانواده گرایی رابطه وجود دارد. و بین نگرش به اشتغال زنان و خانواده گرایی رابطه وجود دارد. وثوقی و دیگران (۱۳۹۷) یافته‌ها نشان می دهد حداکثر ۱۳ درصد از جامعه مورد بررسی گرایش زیادی به تجدد دارند. در مجموع وضعیت اخلاقی دچار ضعفهای جدی در نوع دوستی است به طوری که تنها ۲ درصد از جامعه‌ی مورد بررسی فعالیت جدی در سازمانها و نهادهای انسان‌دوستانه دارند و همچنین تساهل و تحمل کمی نسبت به سایر اقوام مختلف به عنوان همسایه در شهر مشهد وجود دارد.

همچنین نتایج نشان داد تئوری مدرنیته بومی برای توضیح وضعیت اخلاق شهروندان جامعه مورد بررسی مناسب تر است. هاشم زهی و اصغری (۱۳۹۸) رابطه مستقیم و مثبت میان جهانی شدن و تاثیر غیرمستقیم و معنادار میان جهانی شدن زندگی اقتصادی وجود دارد. بلینوا و همکاران (۲۰۱۵) نخستین کشوری که به منظور پاسخگویی سریع به نیازهای صنایع جدید برنامه آموزش فنی و حرفه‌ای را طراحی نمود، آلمان بود، زیرا آلمانی‌ها دریافته بودند که اگر نیروی انسانی خود را به بالاترین مهارت‌ها مجهز کنند، موفقیت‌های صنعتی و تجاری کسب خواهند کرد.

پس از آلمان، کشورهای انگلیس، اتریش، سوئد، ایتالیا، فرانسه و روسیه با الگوبرداری از آلمان، مدارس حرفه‌ای ایجاد نمودند. سیراج Siraj (۲۰۱۸) استفاده از اینترنت بر جوانان تأثیر می‌گذارد و

منجر به ازجاکندگی فیزیکی آنها از سرمایه اجتماعی می‌شود، اما از طرف دیگر کاربران از نظر مجازی به جامعه نزدیک می‌شوند. دیگر تأثیرات استفاده از اینترنت عدم علاقه به توسعه ملی، امور خانواده و امور جامعه است.

استنهاردت Steinhardt & Delhey (۲۰۲۰) در حالی که اعتماد به اعضای خانواده و اعتماد خاص فراتر از خانواده تحت تأثیر سطوح تجددگرایی منطقه ای نبودند، یافته‌ها نشان داد که تجددگرایی منطقه ای به طور قابل توجهی با سطح بالاتری از اعتماد عمومی همراه است. که از طریق تأثیر زمینه ای سکونت در محیط های اجتماعی مدرن تر ایجاد می‌شود. به طور کلی، این یافته‌ها از تأثیر مثبت تجددگرایی حمایت کرده.

ملاحظات نظری

تحقیقات انجام گرفته در حوزه مدرنیته، تجددگرایی یا گرایش به زندگی مدرن نشان داده که مطالعات در این حوزه غالباً فاقد چارچوب نظری متقن و مشخصی برای تبیین مفاهیم و متغیرهای مورد بررسی بوده‌اند. همچنین، در بیشتر مطالعات صورت گرفته به نوع التقاط میان مفهوم مدرنیته بصورت یک مفهوم جامع و کلی و زیرمولفه های آن مشاهده می‌شود. به عبارت دیگر، مفهوم مدرنیته که مفهومی چند بعدی و جامع است در مطالعات صورت گرفته یا یک یا چند مولفه اندک تقلیل یافته است. همچنین، مطالعات صورت گرفته بیشتر به رابطه میان مدرنیته و تأثیر سرمایه و وضعیت اقتصادی هر طبقه از اجتماع یا افراد را به عنوان عاملی موثر مورد توجه قرار دهند.

همچنین، هیچ یک از مطالعات انجام شده از مقیاس های تایید شده و معتبر برای ارزیابی همبستگی میان متغیرها استفاده نکرده‌اند. بنابراین پژوهش مورد نظر با توجه به خلأ موجود، به بررسی تأثیر سرمایه اقتصادی بر گرایش نسبت به مدرنیته، با تکیه بر نظریات جامعه شناختی معتبر و مقیاس های معتبر اندازه گیری این متغیرها می‌پردازد. همانگونه که پیش‌تر نیز گفته شد هدف از انجام این پژوهش بررسی و شناخت رابطه میان مولفه های سرمایه اقتصادی بر گرایش نسبت به مدرنیته

است. سرمایه و نظام سرمایه‌داری، به عنوان عامل تاثیرگذار بر روابط و ساختار اجتماعی، از مفاهیم همواره مورد توجه و بحث در میان اندیشمندان حوزه جامعه‌شناسی بوده است.

مارکس، به عنوان یکی از نظریه‌پردازان اصلی در این باب، تغییر در روابط اجتماعی را تابعی از تغییر در روابط اقتصادی و سرمایه اقتصادی با ماهیت مالکیت ابزار تولید می‌داند. از نظر او ماهیت و زیربنای یک جامعه منعکس کننده شرایط اقتصادی آن جامعه است که به عنوان متغیری مستقل بر ایدئولوژی یا روبنای جامعه به عنوان متغیری وابسته تاثیر مستقیم می‌گذارد. به عبارت دیگر، ایدئولوژی و تفکر یک اجتماع، بویژه اصول و عقاید مذهبی، از شرایط اقتصادی و وضعیت سرمایه اقتصادی خاص یک جامعه ناشی می‌شوند.

در واقع از نظر مارکس اقتصاد و سرمایه زیربنای جامعه و ایدئولوژی از هر نوع، روبنای جامعه را تشکیل می‌دهند و روبنای جامعه پایه و تارپنجه زیربنا است. به عقیده وبر، مذهب ماهیت و روح سرمایه‌داری جامعه را به شدت تحت تاثیر قرار داده است. ریچارد تونی، با تلفیق دیدگاه مارکس و وبر، فرضیه تاثیر متقابل بین مذهب و سرمایه را مطرح می‌کند. از نظر او همانگونه که مذهب بر تحولات اجتماعی و اقتصادی تاثیر دارد، تحولات اقتصادی و اجتماعی نیز بر مذهب تاثیر می‌گذارند (تفضلی، ۱۳۸۵).

بورديو سرمایه اقتصادی را مولفه های متاثر از میدان یا پهنه اقتصادی می‌داند. بر این اساس، موقعیت افراد از لحاظ نوع و میزان سرمایه آنها، ابتدا در خانواده و سپس در جامعه در سطح کلان مشخص می‌شود. به عبارت دیگر، سرمایه اقتصادی همان ثروت مادی به شکل پول یا اموال ارزشمند یا همان قدرت پرداخت برای شکلی از سرمایه قابل تبدیل به کالای مادی، است. افراد دارای سرمایه اقتصادی می‌توانند کالاهای فرهنگی و آموزشی بیشتری داشته (سفیری و آراسته، ۱۳۸۶).

با پیشرفت صنعت و فن آوری، بهره برداری از نیروی انسانی ماهر و کارآزموده از جمله مؤلفه‌هایی بود که مورد توجه و مطالعه عمیق صنعتگران و متخصصان نظام آموزشی در سراسر جهان قرار

گرفت. در گذشته مسئولیت مهارت‌آموزی نسل جوان برعهده بزرگان و اصناف بود. این مسئولیت با گسترش صنایع ماشینی و نیاز مردم به آموزش و بازآموزی جویندگان کار فاقد مهارت و شغل به بخش‌های تولیدی، تجاری و کشاورزی بر عهده نظام آموزش فنی و حرفه‌ای گذارده شد.

نقشی که آموزش فنی و حرفه‌ای در تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز جوامع و در راستای تحولات سریع در صحنه علوم و فناوری به ظهور رسانید، موجب توجه بیش از پیش کشورهای جهان به موضوع آموزش‌های فنی و حرفه‌ای شد (مطلق و صابری، ۱۳۸۹). لذا با توجه به اهمیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و هدفی که این سازمان بر عهده دارد یکی از هدف‌های اصلی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای تربیت نیروهایی است که بتوانند از مهارت‌های کسب شده در جریان آموزش به طور موفقیت‌آمیزی در محیط کار بهره‌برداری کنند و با کارایی بالا به انجام امور پردازند.

به عبارت دیگر، افزایش کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای موجب بالا رفتن کارایی و کار آفرینی نیروی انسانی برای کمک به رشد اقتصادی و اشتغال در جهت بهبود کیفیت زندگی مردم می‌گردد. تحقق این هدف در مرحله اول مستلزم شناخت نیازهای در حال تغییر بازار کار، و کارایی و انعطاف-پذیری نظام آموزشی است.

گیدنز همچنین با ارجاع به زیمل به رابطه میان پول یا سرمایه اقتصادی و زمان می پردازد. از نظر او پول ابزاری برای به تعویق انداختن و فاصله‌گیری زمانی-مکانی است. گیدنز سرمایه‌داری را یکی از ویژگی‌های اصلی و نهادی مدرنیته می‌داند. او همچون مارکس معتقد است که سرمایه‌داری نظام تولید کالا است و بر پایه رابطه میان مالکیت سرمایه و کار بدون مالکیت نهاده شده است. سرمایه‌داری یکی از شاخه‌های مدرنیته است (انگاره، ۱۳۹۷).

مارکس سرمایه اقتصادی به شکل ملموس یا همان پول، یکی از ضرورتها برای تولید کالا و در نهایت بازتولید سرمایه اقتصادی است. به عبارت دیگر، مبادله‌پذیر بودن کالای تولید شده منوط به قابل تشخیص بودن و متمایز بودن ارزش آن به شکل عینی است. سرمایه اقتصادی به شکل پول به عنوان

معیار ارزش درون ماندگار کالاها یا همان زمان-کار است. از نظر مارکس سرمایه اقتصادی برحسب پول تعریف می شود. پول نقش مهمی در روند گردش سرمایه بازی می کند، روندی که مقصود و هدف کل آن دست یابی به ارزش اضافی به شکل پول بیشتر است. او در نظریه بانگ خود، نتیجه «نیرنگ» را تبدیل شدن «پول به سرمایه» می داند (مارکس، ۱۹۷۷).

گرایش به مدرنیته " در تاریخچه جامعه شناسی، همیشه بحث هایی درباره مفهوم «مدرنیته» مطرح شده است. پیش از همه، مدرنیته به عنوان مرحله ای نوین از توسعه اجتماعی و فرهنگی در جامعه، درک و تعریف شده است. گیدنز در بحث درباره پیامدهای مدرنیته بر درک گسست میان نهادهای اجتماعی مدرن و سازمان های سنتی به عنوان ضرورتی برای شناخت دنیای مدرن تاکید داشت.

از نظر او این نوع گسست یک نوع خاص فاقد ماهیت مارکسیستی است و دارای سه ویژگی شتاب، پهنه و موج تحول است. شتاب نیروی محرکه عصر مدرنیته است که یکی از نمودهای مشهودش پیشرفت تکنولوژیک است. پهنه دگرگونی سراسر دنیا است که موج های تحول آن را فراگرفته اند. مقیاس های متعددی برای اندازه گیری گرایش به مدرنیته به عنوان پدیده ای جامعه شناختی و رایج در عصر کنونی ارائه و پیشنهاد شده اند. علیرغم ماهیت چند بعدی مدرنیته مولفه های مختلفی برای ارزیابی این مفهوم مطرح شده اند. اینکلز (۱۹۷۶).

سرمایه اقتصادی از نظر او سرمایه ای است که «... بلافاصله و مستقیماً به پول تبدیل می شود و ممکن است در قالب حقوق مالکیت، یا سرمایه فرهنگی نهادینه شود» (بورديو، ۱۹۹۵).

صنعتی شدن مفهوم دیگری است که اغلب با مدرنیته و گرایش به آن هم معنی و همسو تلقی می شود. با این حال، صنعتی شدن همراه با مدرنیته در سطح اجتماعی، بویژه از لحاظ توسعه و رشد اقتصادی روی می دهد و نه در سطح باورهای سنتی، به عنوان مثال برخی جوامع بسیار صنعتی شده مانند ایالات متحده هنوز مردمی با تفکرات و باورهای سنتی دارند. بنابراین، صنعتی شدن نمی تواند وجه تمایز گرایش به مدرنیته و سنت باشد (اینگلهارت و بیکر، ۲۰۰۰).

در این راستا نظریات و تئوری‌هایی مطرح شده‌اند که از ابزارهای نظری و روش‌شناختی مختلفی برای تبیین مدرنیته استفاده کرده‌اند. بر این اساس جامعه‌شناسان برجسته بسیاری به ارائه نظریه‌هایی در باب مدرنیته پرداخته‌اند. مدرنیته به شکل امروزی از سوی گیدنز تحت عنوان «مدرنیته رادیکال شده»^۱ تعریف شده است که از یک سوی با تعریف رایج از مدرنیته در تضاد است.

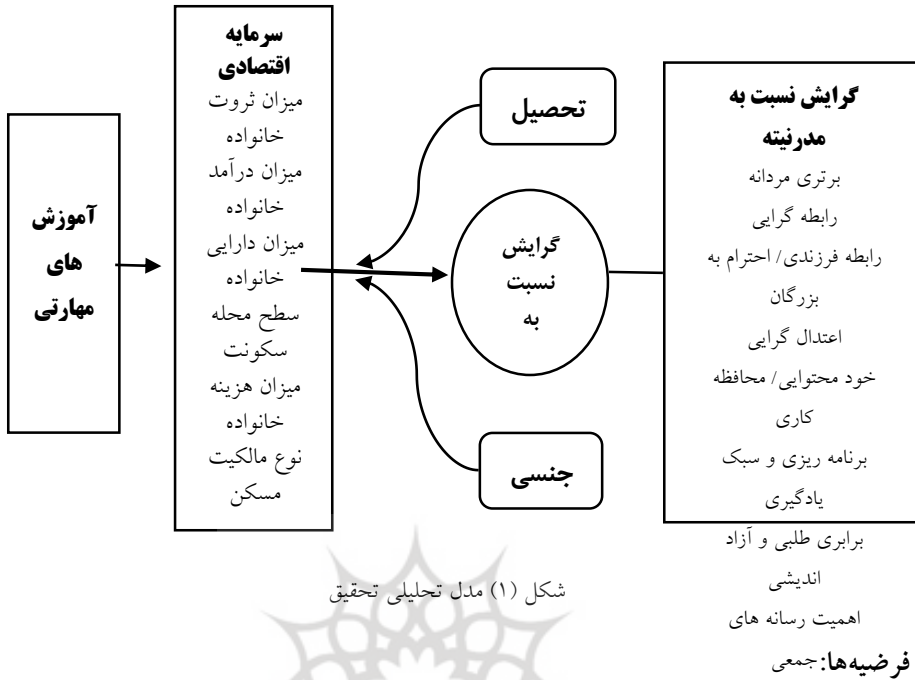
از دیگر سوی، او مدرنیته را تحت عنوان مجموعه‌ای از شرایط می‌داند که طبق آن گسست و پراکندگی ایجاد شده در ساختارهای نهادی و سنتی منجر به تمایل عمیق به ادغام جهانی می‌گردد (کراونچکو، ۲۰۰۸).

در جمع‌بندی مباحث اصلی مرتبط با موضوع و سوابق تحقیق بایستی اذعان نمود که در بخش پیشینه نظری، نظریه جامعه‌شناختی پیر بوردیو تحت عنوان نظریه عمل و قدرت توضیح داده شد. سپس مفهوم سرمایه با تکیه بر نظریه بوردیو، تعریف و تشریح شد. سرمایه اقتصادی به عنوان متغیر مستقل پژوهش حاضر، در بخشهای جداگانه توصیف شده است. پس از توضیح درباره مولفه‌های اصلی پژوهش، در بخش دیگری به مرور پیشینه مرتبط پرداخته شد که در آن مطالعات داخلی و خارجی مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

انتظار می‌رود تا بر اساس نتیجه این پژوهش به بهبود کارایی، فواید و کارکردهای آشکار و پنهان سرمایه اقتصادی و مؤلفه‌های آن به عنوان عامل مهم و مؤثر در تغییرات مدرنیته پرداخته شود. با توجه به جایگاه و نقش سرمایه اقتصادی و مؤلفه‌های آن در کاهش یا افزایش گرایش مردم نسبت به مدرنیته، تلاش گردید تا این موضوع در میان کارآموزان فنی و حرفه‌ای شهر گرگان مورد بررسی و مطالعه علمی قرار گیرد، تا بتوان خلاءهای تحقیق‌های پیشین را مرتفع نمود.

1 Radicalized Modernity
2 Kravchenko

مدل تحلیلی تحقیق:

شکل (۱) مدل تحلیلی تحقیق

فرضیات مطرح شده در این پژوهش از نظریه های مرتبط و نتایج مربوط به پژوهشهای پیشین و همچنین خلاء مشاهده شده در پیشینه و بررسی پژوهشگر، حاصل شده اند. با نگرش به نظریه گیدنز درباره مدرنیته، و نظریه بوردیو در باب سرمایه اقتصادی و نیز مقیاس های معتبر در جهت ارزیابی متغیرها، فرضیه های پژوهش عبارتند از:

□ بین سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان فنی و حرفه ای شهر گرگان رابطه معنی دار وجود دارد.

■ بین میزان گذراندن آموزشهای مهارتی و گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان رابطه وجود دارد.

■ بین ضرورت و نوع آموزشهای مهارتی و گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان رابطه وجود دارد.

- بین میزان ثروت خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین میزان درآمد خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین میزان دارایی خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین سطح محله سکونت خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین میزان هزینه خانوار با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین نوع مالکیت مسکن با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- سطح تحصیلات بر رابطه بین سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته تاثیر می‌گذارد.
- جنسیت بر رابطه بین سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته تاثیر می‌گذارد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع پیمایشی بوده و بر اساس هدف، کاربردی، بر اساس روش گردآوری اطلاعات، میدانی و بر اساس نوع داده‌ها، کمی و بر اساس زمان انجام تحقیق، مقطعی و از نظر وسعت پهنانگر می‌باشد. نمونه آماری ۴۰۱ نفر از کارآموزان فنی و حرفه‌ای شهرستان گرگان می‌باشند که از میان آموزش دیدگان فنی و حرفه‌ای سه سال اخیر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند.

برای سنجش مفاهیم اصلی تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده شد و ساخت ابزار توسط محقق با استفاده از تحقیق کیفی از نوع دلفی انجام شد. پرسشنامه (برای بخش پیمایش) تهیه و تدوین شد و اعتبار ابزار با استفاده از اعتبار صوری و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۷۹) مورد تایید قرار گرفت. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته و مصاحبه استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات در سطح توصیفی و تحلیلی از روشهای آماری متناسب با سطح سنجش متغیرها استفاده شد. برای تبدیل داده‌ها در سطح تبیینی و آزمون فرضیه‌های تحقیق

از روشها و تکنیکهای آماری پیشرفته با بکار گیری نرم افزار ویژه تحلیل داده ها در علوم اجتماعی استفاده گردید. مراحل پردازش و تحلیل داده ها در بخش آزمون فرضیه ها در نرم افزار لیزرل انجام گرفت.

یافته های توصیفی

در این بخش صرفاً جهت آشنایی با ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه های آماری چهار ویژگی جنسیت، وضعیت تاهل، سطح تحصیلات و رشته تحصیلی پاسخگویان مورد بررسی و مطالعه قرار می گیرد.

جدول (۱): فراوانی گروه های جنسیت، وضعیت تاهل، سطح تحصیلات و رشته تحصیلی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت		
زن	۱۸۲	۴۵/۴
مرد	۲۱۹	۵۴/۶
	۴۰۱	۱۰۰
وضعیت تاهل		
مجرد	۸۷	۲۱/۷
متاهل	۲۲۳	۵۵/۶
بدون همسر به دلیل طلاق	۵۷	۱۴/۲
بدون همسر به دلیل فوت	۳۴	۸/۵
	۴۰۱	۱۰۰
سطح تحصیلات		
زیر دیپلم	۳۴	۸/۵
دیپلم	۱۱۹	۲۹/۷
فوق دیپلم	۵۶	۱۴/۰
کارشناسی	۱۲۹	۳۲/۲
کارشناسی ارشد و بالاتر	۶۳	۱۵/۷
	۴۰۱	۱۰۰

رشته تحصیلی		
۳۳/۲	۱۳۳	حوزه علوم انسانی
۱۰/۷	۴۳	حوزه علوم پایه
۱۰	۴۰	حوزه علوم کشاورزی و منابع طبیعی
۱۴/۷	۵۹	حوزه علوم فنی و مهندسی
۷/۲	۲۹	حوزه علوم پزشکی و بهداشت
۵/۲	۲۱	حوزه هنر و معماری
۱۹	۷۶	سایر رشته های تحصیلی
۱۰۰	۴۰۱	جمع کل

طبق جدول شماره (۱) از میان ۴۰۱ نفر پاسخ‌دهنده به پرسشنامه از لحاظ جنسیت، ۴۵٫۴ درصد زن و ۵۴٫۶ درصد مرد بوده اند، از لحاظ وضعیت تاهل، ۲۱٫۷ درصد مجرد، ۵۵٫۶ درصد متاهل، ۱۴٫۲ درصد بدون همسر به دلیل طلاق و ۸٫۵ درصد بدون همسر به دلیل فوت بوده اند، از لحاظ میزان تحصیلات، ۸٫۵ درصد زیر دیپلم، ۲۹٫۷ درصد دیپلم، ۱۴ درصد فوق دیپلم، ۳۲٫۲ درصد کارشناسی و ۱۵٫۷ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر بوده اند و همچنین از لحاظ رشته تحصیلی، ۳۳٫۲ درصد در حوزه علوم انسانی، ۱۰٫۷ درصد در حوزه علوم پایه، ۱۰ درصد در حوزه علوم کشاورزی و منابع طبیعی، ۱۴٫۷ درصد در حوزه علوم فنی و مهندسی، ۷٫۲ درصد در حوزه علوم پزشکی و بهداشت، ۵٫۲ درصد در حوزه هنر و معماری و ۱۹ درصد در سایر رشته تحصیلی، تحصیل کرده اند.

نوع آموزش: یکی دیگر از متغیرهایی است که شرکت در کارگاههای آموزشی و نوع آموزش مشخص شده است.

جدول (۲): ابعاد و شاخص های متغیر مستقل (نوع آموزش)

متغیر	ابعاد	شاخص ها	سوال	گویه ها
نوع آموزش	رفتاری	شرکت در کارگاههای آموزشی	۱	۲
		عنوان آموزش	۵	۵
		تا چه حدی آموزش موثر	۱	۵

میزان آموزش: یکی دیگر از متغیرهایی است که در آن مدت دوره مشخص شده است.

جدول (۳): ابعاد و شاخص های مستقل (میزان گذراندن آموزش)

متغیر	ابعاد	شاخص ها	سوال	گویه ها
میزان گذراندن آموزش	شناختی	مدت دوره آموزشی و زمان آن	۵	۵

تعداد رشته های آموزشی گذرانده:

توزیع فراوانی نمونه آماری گروه آموزش دیده بر حسب تعداد آموزش بشرح جدول زیر می باشد.

جدول (۴): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد رشته های آموزشی گذرانده

ردیف	تعداد رشته های آموزشی گذرانده	توزیع فراوانی	
		تعداد	درصد
۱	یک رشته	۱۳۴	۳۳/۴۴
۲	دو رشته	۱۰۲	۲۵/۴۴
۳	سه رشته	۶۵	۱۶/۲۲
۴	چهار رشته	۴۰	۹/۹۷
۵	پنج رشته	۵۰	۱۲/۴۴
	جمع	۴۰۱	۱۰۰
	میانگین	۱/۸۴۹	

همانطوری که در جدول بالا ملاحظه می شود، از پاسخگویان آموزش دیده مورد بررسی در این تحقیق، شاخص میانگین نشان می دهد که هر یک از افراد آموزش دیده به طور متوسط ۱/۸۴۹ دوره آموزشی را گذرانده اند.

نوع آموزش گذرانده

توزیع فراوانی نمونه های آماری بر حسب نوع آموزش گذرانده به تفکیک بشرح جدول زیر میباشد.

جدول (۵): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع آموزش گذرانده

ردیف	نوع آموزش های گذرانده	توزیع فراوانی	
		تعداد	درصد
۱	معرق کاری	۲۵	۶/۲۳
۲	منبت کاری	۳۰	۷/۴۸

توزیع فراوانی		نوع آموزش های گذرانده	ردیف
درصد	تعداد		
۶/۲۳	۲۵	دوردگری	۳
۸/۷۲	۳۵	برق	۴
۶/۲۳	۲۵	لوله کشی	۵
۶/۲۳	۲۵	کشاورزی	۶
۱۲/۴۶	۵۰	صنایع دستی	۷
۴/۹۸	۲۰	قارچ	۸
۳/۷۴	۱۵	گیاهان دارویی	۹
۴/۹۸	۲۰	نقاشی	۱۰
۷/۴۸	۳۰	خیاطی	۱۱
۴/۹۸	۲۰	فروش گیاهان دارویی	۱۲
۸/۷۲	۳۵	خدماتی	۱۳
۹/۹۷	۴۰	مکانیکی	۱۴
۴/۹۸	۲۰	زنبورداری	۱۵
۱۰۰	۴۰۱	جمع	

همانطوری که در جدول بالا ملاحظه می شود، از پاسخگویان آموزش دیده مورد بررسی در این تحقیق ۴۰۱ نفری آموزش دیده در ۱۵ رشته به تفکیک رشته‌های مذکور در آموزش شرکت داشته‌اند.

ارزیابی میزان ضرورت گذراندن آموزشهای مهارتی:

در این بخش، ضرورت و اهمیت گذراندن دوره های آموزشی مهارتی از دیدگاه کارآموزان پرسیده شد. توزیع فراوانی نمونه های آماری بر حسب ارزیابی میزان ضرورت گذراندن آموزش های مهارتی به تفکیک دو گروه آموزش دیده و آموزش ندیده به شرح جدول زیر می باشد.

جدول (۶): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان ضرورت آموزشهای مهارتی

ردیف	میزان ضرورت گذراندن آموزش های مهارتی	آموزش دیده		آموزش ندیده		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	خیلی کم	۱۶	۷/۲۷	۱۰	۵/۷۱	۲۶	۶/۴۸
۲	کم	۱۴	۶/۱۹	۲۲	۱۲/۵۷	۳۶	۸/۹۷
۳	تا حدودی	۷۶	۳۳/۶۲	۶۴	۳۶/۵۷	۱۴۰	۳۴/۹۱
۴	زیاد	۶۰	۲۵/۵۴	۳۲	۱۸/۲۸	۹۲	۲۲/۹۴
۵	خیلی زیاد	۶۰	۲۵/۵۴	۴۶	۲۶/۲۸	۱۰۶	۲۶/۴۳
جمع		۲۲۶	۱۰۰	۱۷۵	۱۰۰	۴۰۱	۱۰۰
میانگین		۴/۵۲		۳/۵۰		۳/۵۴	

همانطوری که در جدول بالا ملاحظه می شود، از پاسخگویان مورد بررسی در این تحقیق، یافته ها بر اساس شاخص میانگین نشان می دهد که در گروه آموزش دیده به طور متوسط ۴/۵۲ از ۵ و در گروه آموزش ندیده ۳/۵۰ از ۵، آموزش های مهارتی را ضروری و مهم دانسته اند. این یافته حاکی از آنست که گذراندن دوره های آموزشی مهارتی علاوه بر ارتقاء مهارت و دانش تخصصی کارآموزان، موجب ایجاد بصیرت و نگرش صحیح در میان آنان می گردد.

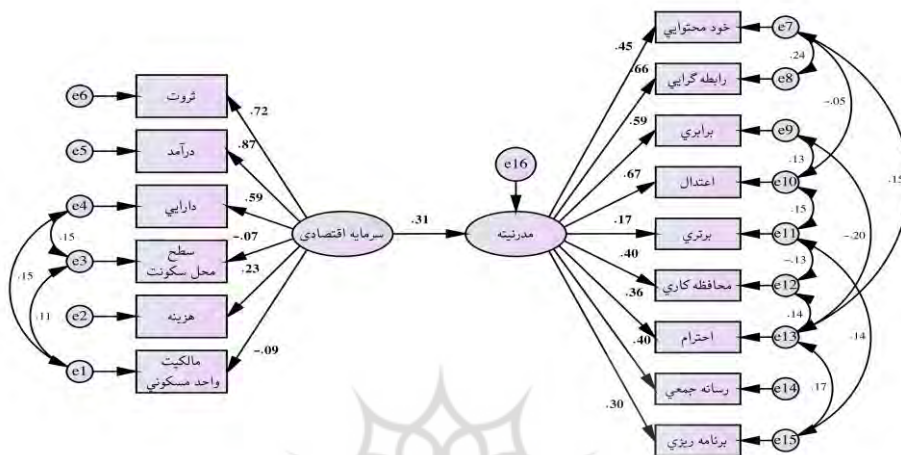
یافته های تحلیلی

محقق معمولاً سعی می کند آنچه را که از بررسی گروه نمونه به دست آورده است به گروه های مشابه بزرگتر تعمیم دهد. تئوری های علمی از طریق تعمیم نتایج یک یا چند مطالعه به آنچه که ممکن است در مورد کل افراد جامعه صادق باشد به وجود می آیند.

از طرف دیگر در اغلب موارد مطالعه تمام اعضای یک جامعه ناممکن است. از اینرو محقق به شیوه هایی احتیاج دارد که بتواند با استفاده از آنها نتایج به دست آمده از مطالعه گروه های کوچک را به گروه های بزرگتر تعمیم دهد. به شیوه هایی که از طریق آنها ویژگی های گروه های بزرگ براساس اندازه گیری همان ویژگی ها در گروه های کوچک استنباط می شود، آمار استنباطی گویند.

فرضیه اصلی:

بین آموزشهای مهارتی و سرمایه اقتصادی و مولفه های آن (ثروت، درآمد، دارایی، سطح محله سکونت، هزینه، مالکیت مسکن) با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.

شکل (۲): تخمین استاندارد مدل برای فرضیه اصلی

فرضیات فرعی:

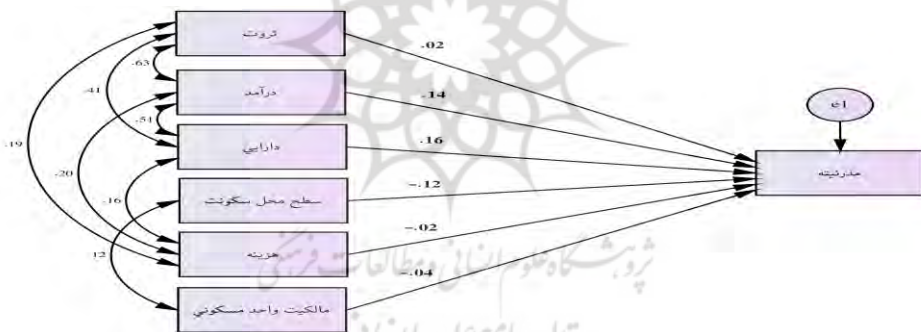
- بین میزان درآمد خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین میزان برخورداری از امکانات و وسایل رفاهی با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین ثروت و دارایی خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین سطح محله سکونت خانواده با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین هزینه خانوار با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.
- بین نوع مالکیت مسکن با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.

جدول (۷): مقادیر ضریب همبستگی استاندارد و آزمون معنی داری آنها برای مدل فرضیه‌های اصلی و فرعی

ردیف	متغیر مستقل	متغیر وابسته	نام آزمون	مقدار آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
۱	سرمایه اقتصادی	مدرنیته	ضریب همبستگی	۰/۳۱۴	۰/۰۰۰	تأیید
۲	درآمد	مدرنیته	ضریب همبستگی	۰/۸۷۰	۰/۰۰۰	تأیید

ردیف	متغیر مستقل	متغیر وابسته	نام آزمون	مقدار آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
۳	ثروت	مدرنیته	ضریب همبستگی	۰/۷۱۷	۰/۰۰۰	تأیید
۴	دارایی	مدرنیته	ضریب همبستگی	۰/۵۸۵	۰/۰۰۰	تأیید
۵	هزینه خانوار	مدرنیته	ضریب همبستگی	۰/۲۳۵	۰/۰۰۰	تأیید
۶	مالکیت واحد مسکونی	مدرنیته	ضریب همبستگی	-۰/۰۸۹	۰/۱۱۰	رد
۷	سطح محل سکونت	مدرنیته	ضریب همبستگی	-۰/۰۷۱	۰/۲۰۲	رد

با توجه به اینکه متغیرهای مستقل در فرضیات فوق متغیرهای مربوط به مولفه عوامل اقتصادی هستند، برای پاسخ به این فرضیات از یک مدل تحلیل مسیر استفاده می کنیم. تفاوت این مدل تحلیل مسیر با مدل های ساختاری در این نکته است که در مدل های تحلیل مسیر تمامی متغیرهای حاضر در مدل به صورت مشاهده شده هستند. مدل در نظر گرفته شده برای این فرضیات در حالت برآورد ضرایب استاندارد به صورت زیر است.

شکل (۳): مدل تحلیل مسیر در حالت برآورد ضرایب استاندارد برای فرضیات

نتایج تحلیلی تحقیق نشان می دهد که بین مولفه های سرمایه اقتصادی و با گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان شهر گرگان رابطه معنی دار وجود دارد، پاسخ به فرضیه اصلی تحقیق مثبت است. همچنین مالکیت واحد مسکونی و سطح محل سکونت عوامل تعیین کننده ای برای مولفه سرمایه اقتصادی نیستند. همچنین متغیر درآمد مهم ترین عامل در تعیین سرمایه اقتصادی است. بنابراین، بین مولفه های سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته در بین کارآموزان فنی و حرفه ای شهر

گرگان رابطه معنی دار وجود دارد بین سرمایه اقتصادی و مولفه های آن (ثروت، درآمد، دارایی، سطح محله سکونت، هزینه خانوار، مالکیت مسکن) نیز با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه معناداری وجود دارد. سرمایه اقتصادی تاثیر معنی دار بر روی مدرنیته دارد، و پاسخ به این فرضیه مثبت است. **فرضیه کنترل جنسیت:**

"جنسیت بر رابطه بین سرمایه اقتصادی و مولفه های آن بر گرایش به مدرنیته تاثیر می‌گذارد"

جدول (۸): ضرایب استاندارد و غیراستاندارد و آزمون معنی داری آنها برای بررسی تاثیر جنسیت

گزینه های متغیر کنترل (جنسیت)	متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	ضریب غیراستاندارد	خطای برآورد	آماره تی	مقدار احتمال	نتیجه
مرد	سرمایه اقتصادی	گرایش به مدرنیته	۰/۲۹۵	۰/۱۰۱	۰/۰۳۷	۲/۷۶	۰/۰۰۶	تأیید
زن	سرمایه اقتصادی	گرایش به مدرنیته	۰/۰۸۶	۰/۰۱	۰/۰۱۳	۰/۷۵۴	۰/۴۵۱	رد

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که ضرایب برای مردان معنی دار است، یعنی به عبارت دیگر، از دیدگاه مردان سرمایه اقتصادی بر مدرنیته اثر معنی دار دارند، در حالی که برای زنان هیچکدام از ضرایب معنی دار نیستند و از دیدگاه آنها سرمایه اقتصادی بر مدرنیته اثر ندارد. به طور کلی این نتایج نشان می‌دهد که جنسیت بر رابطه بین سرمایه اقتصادی و مولفه های آن بر گرایش به مدرنیته تاثیر می‌گذارد و پاسخ به فرضیه تحقیق مثبت است.

فرضیه کنترل سطح تحصیلات:

"سطح تحصیلات بر رابطه بین سرمایه اقتصادی و مولفه های آن بر گرایش به مدرنیته تاثیر می‌گذارد."

جدول (۹): ضرایب استاندارد و غیراستاندارد و آزمون معنی داری آنها برای بررسی تاثیر سطح تحصیلات

گزینه های متغیر کنترل (تحصیلات)	متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	ضریب غیراستاندارد	خطای برآورد	آماره تی	مقدار احتمال	نتیجه
زیر دیپلم	سرمایه اقتصادی	گرایش به مدرنیته	۰/۵۴۸	۰/۱۸۱	۰/۰۸۳	۲/۱۷۲	۰/۰۳۰	تأیید
دیپلم	سرمایه اقتصادی	گرایش به مدرنیته	۰/۱۹۳	۰/۰۶۵	۰/۰۴۳	۱/۵۳۸	۰/۱۲۴	رد
بالاتراز دیپلم	سرمایه اقتصادی	گرایش به مدرنیته	۰/۱۶۶	۰/۰۳۴	۰/۰۲۲	۱/۵۴۵	۰/۱۲۲	رد

همچنین تاثیر سرمایه اقتصادی از دیدگاه افراد با سطح تحصیلات زیر دیپلم بر مدرنیته معنی دار است به طور کلی این نتایج نشان می دهد که سطح تحصیلات بر رابطه بین سرمایه اقتصادی و مولفه های آن بر گرایش به مدرنیته تاثیر می گذارد و پاسخ به فرضیه تحقیق مثبت است.

فرضیه ضرورت آموزش های فنی و حرفه ای

بین ضرورت آموزش با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه وجود دارد.

جدول (۱۰): ضریب همبستگی بین میزان ضرورت آموزش با گرایش نسبت به مدرنیته

متغیر مستقل	نام آزمون	مقدار آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
ضرورت آموزش	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۲۳۱	۰/۰۰۱	تأیید

با عنایت به سطح معنی داری آزمون می توان گفت که بین آموزش مناسب با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه معنی داری در سطح ۹۹ درصد اطمینان وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری:

علاوه بر این نتیجه اصلی، کنترل متغیرها حاکی از آن است که دو عامل جنسیت و سطح تحصیلات بر رابطه بین سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته تأثیر گذارند. به طوری که در عامل جنسیت

رابطه صرفاً برای مردان معنی دار شده است و در عامل سطح تحصیلات رابطه صرفاً برای پاسخگویان زیر دیپلم معنی دار شده است.

همچنانکه در پیشینه پژوهش نقد و بررسی به عمل آمد و نتایج تحقیقات و پژوهش‌های انجام شده نشان داد، بین سرمایه اقتصادی و عامل اقتصاد با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه مشخصی وجود دارد به طوری که اغلب نتایج حاکی از آن است که رابطه مثبت و معنی داری بین سرمایه اقتصادی با گرایش به مدرنیته وجود دارد.

در این راستا نتایج این پژوهش با نتایج تحقیقات مشابه همخوانی و سازگاری دارد و تأیید کننده نتایج تحقیقات پیشین و نیز فرضیه های اصلی پژوهش مبنی بر رابطه مثبت و معنی دار بین سرمایه اقتصادی با گرایش نسبت به مدرنیته می باشد. از نظر ضرورت آموزش با توجه به سطح معنی داری آزمون می توان گفت که بین آموزش مناسب با گرایش نسبت به مدرنیته رابطه معنی داری در سطح ۹۹ درصد اطمینان وجود دارد.

لذا این نتیجه با نتایج پژوهش‌های شکرپیگی (۱۳۸۹)، مرحمتی و ایمان (۱۳۹۲)، فرهنگد و دیگران (۱۳۹۳)، رسول زاده و دیگران (۱۳۹۵)، تمنا و صمدی (۱۳۹۵)، غیاث‌آبادی و دیگران (۱۳۹۶)، امامی و دیگران (۱۳۹۷)، وثوقی و دیگران (۱۳۹۷)، هاشم زهی و اصغری (۱۳۹۸) بابایی فرد و بارانی (۱۳۹۸) و سیراج (۲۰۱۸)، استینه‌زاد و دلهی (۲۰۲۰)، مطابقت دارد.

هر جامعه ای که در جهت توسعه و مدرنیته تلاش می کند باید بگونه ای برنامه ریزی کند تا شاخصهای کمی و کیفی توسعه یافتگی را تقویت نماید و شاخصهای منفی را تضعیف نماید، گاهی مواقع افزایش شاخصهای مثبت و کاهش شاخصهای منفی در تعارض قرار می گیرند پس در اینصورت باید با توجه به شرایط زمان و مکان اولویت مهمتر را انتخاب نمود.

سرمایه اقتصادی و گرایش به مدرنیته مفهومی ایست که در سالهای اخیر بعنوان یک مساله جهانی به آن نگرسته شده است، این مفهوم از دیدگاههای مختلف مورد بررسی قرار گرفته است و نهادهای

بسیاری برای تحقق آن تلاش می نمایند، این مفهوم در بسیاری مواقع از آن بعنوان راهبرد مناسب برای کمک به کشورهای در حال توسعه چه به لحاظ اقتصادی و چه به لحاظ مدرنیته، این ناهماهنگی در جوامع شهری و روستایی و در بین افراد اقشار و نهادهای مختلف، با ویژگیهای مختلف متفاوت است پس می توان ادعا کرد که وضعیت مطلوب کارآموزان باهم متفاوت است این سخن به این معناست که هیچ برنامه و الگوی پیشرفتی تعمیم پذیر نیست و نمی توان آن را دقیقا برای کارآموزان دیگر پیچید اما با توجه به اینکه همه ی الگوهای پیشرفت مطلوب به اهداف انسانی ایست و می توان مشترکاتی را میان این الگوها یافت و از تجارب دیگران استفاده نمود.

بر اساس نتیجه اصلی پژوهش می توان توصیه نمود که در میان کارآموزان آموزشهای فنی و حرفه ای به منظور تحقق نوسازی فکری و شکل گیری رفتار نوجوانانه و نوجویانه مبتنی بر اعتدال گرایی و اتکای به عقلانیت در تصمیم گیری و نیز برابری طلبی و آزاد اندیشی همراه با احترام به بزرگان می بایستی بیش از هر عاملی به سرمایه اقتصادی توجه نمود.

بر اساس نتایج حاصل پیشنهاد می گردد:

۱- غنی سازی محتوای تکنولوژی و مدرنیته، تناسب حجم زندگی مدرن با توجه به زمان و مکان برای افراد و توانایی فرد، ایجاد انگیزه ی مشارکتی بین کارآموزان و حس همکاری با هم، بر حسب تکنولوژی جدید و به روز بودن آنها، به شکل مطلوب و متناسب، شرایط استفاده مصرف رسانه ای با توجه به کیفیت امکانات و وسایل آموزشی و وسایل رسانه ای مفید برای کارآموزان.

۲- فراهم کردن موقعیت مناسب برای تمامی افراد جهت استفاده از امکانات متناسب با سطح زندگی و منطقه افراد، ایجاد رویه امید و زندگی بهتر در سبک زندگی و گرایش به زندگی مدرن و پیشرفت و تکنولوژی، افزایش قابلیت های لازم برای درک مدرنیته ارائه شده توسط کارآموزان، طراحی و برنامه ریزی لازم برای شرایط بهتر زندگی و پیشرفت متناسب با زندگی و شغل و تحصیلات کارآموزان.

منابع

- اباذری، یوسف و چاوشیان، حسن (۱۳۸۱)، "از طبقه اجتماعی تا سبک زندگی: رویکردهای نوین در تحلیل جامعه شناختی هویت اجتماعی"، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۰، ص ۶۴.
- افشارکهن، جواد (۱۳۸۳). بازخوانی جامعه شناسی سنت گرایی و تجدد طلبی در ایران بین دو انقلاب، تهران: انتشارات آوای نور. ص ۴، ۵۵.
- انگاره. (۱۳۹۷). جامعه شناسی: پیامدهای مدرنیته از نگاه گیدنز. قابل دسترس در: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=184172>
- امامی، پریرخ؛ هاشمیان‌فر، سیدعلی؛ حقیقتیان، منصور (۱۳۹۷). تبیین رابطه مدرنیته و خانواده-گرایی در شهر اصفهان. جامعه شناسی نهادهای اجتماعی، ۵(۱۱)، ۲۵۱-۲۲۷.
- ایمان، محمدتقی، و مرحمتی، ندا. (۱۳۹۳). تبیین جامعه شناختی گرایش جوانان به سبک زندگی مدرن در شهر شیراز. جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و پنجم، ش پیاپی ۵۵، ش ۳، ۱-۲۰.
- بشیریه، حسین (۱۳۸۰). موانع توسعه سیاسی در ایران. تهران: گام نو، ص ۶۹.
- بوردیو، پیر (۱۳۸۰). نظریه کنش، دلایل عملی و انتخاب عقلانی، ترجمه مرتضی مردیها، تهران، انتشارات نقش و نگار، ص ۷.
- توسلی، غلام عباس (۱۳۸۴). جامعه شناسی کار و شغل، نشر سمت. ص ۱.
- تفضلی، فریدون (۱۳۸۵). نظام سرمایه‌داری از دیدگاه کارل مارکس و ماکس وبر. پیک نور، ش ۴، دوره ۲، ۸۰-۹۲.
- توسلی، غلام‌عباس (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، ثروت نامرئی، نشریه حیات نوا اقتصادی، ص ۱.
- جلیلیان، سهیلا (۱۳۹۲). بررسی میزان انطباق آموزشهای فنی و حرفه‌ای با نیازهای آموزشی بخش صنایع در شهرستان خرمشهر. پایان نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علوم تربیتی، ص ۱۰.
- خالقیان، ح. (۱۳۹۲). بررسی تناسب نظام آموزش فنی و حرفه‌ای با تقاضای کارفرمایان صنایع شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ریتزر، جرج (۱۳۷۴). نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی، ص ۷۲۵.
- سفیری، خدیجه، و آراسته، رضیه (۱۳۸۶). بررسی رابطه سرمایه اقتصادی زنان با نوع روابط همسران در خانواده. مجله علمی-پژوهشی تحقیقات زنان، سال دوم، ش ۱، ۱۱۴-۱۴۷.
- ساروخانی، باقر (۱۳۸۵). مجموعه جزوات روشهای تحقیق آماری. صص ۱۴۵-۱۵۵.

- رسول زاده اقدم، صمد؛ افشار، سیمین؛ عدلی پور، صمد؛ میرمحمدتبار، سیداحمد (۱۳۹۵). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی با گرایش به فرزندآوری (مورد مطالعه: دانشجویان شهیدمدنی آذربایجان). راهبر اجتماعی فرهنگی، ۵ (۲۰)، ۱۰۷-۱۳۵.
- شارع پور، محمود و خوش فر، غلامرضا. (۱۳۸۹). رابطه سرمایه فرهنگی با هویت اجتماعی جوانان: مطالعه موردی شهرتهران. نامه علوم اجتماعی، ش ۲۰، ص ۱۳۳-۱۴۷.
- شکرپیگی، عالیه (۱۳۹۰). بررسی گونه شناسی خانوادگی در تبیین علی و مقایسه ای تجددگرایی و رابطه آن با سرمایه اجتماعی خانواده ایرانی (مطالعه موردی شهر تهران)، علوم اجتماعی، ۱ (۲۸).
- عبدالهی، شهاب الدین و سعادت مند، زهره (۱۳۹۰). بررسی تناسب آموزش های فنی و حرفه ای با عناصر برنامه درسی. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، ۵ (۳): ۱۰۰-۸۱.
- فرمند، مهناز؛ خرم پور، یاسین؛ پارسایان، زهره؛ ماندگاری، فرزانه (۱۳۹۳). تاثیر مولفه های نوگرایی در حمایت خویشاوندی خانواده های شهر یزد. تحقیقات فرهنگی ایران، ۷ (۳)، ۱۴۹-۱۷۷.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۹۰). پیامدهای مدرنیته. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی.
- ماجدی، سید مسعود و لهسایی زاده، عبدالعلی (۱۳۸۵). "بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی: مطالعه موردی در روستاهای استان فارس"، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۹، ش ۴، صص ۸۵-۹۲.
- مرحمتی، ندا؛ ایمان، محمدتقی (۱۳۹۲). تبیین جامعه شناختی گرایش جوانان به سبک زندگی مدرن در شهر شیراز. جامعه شناسی کاربردی، ۲۵ (۵۵)، ۱-۲۰.
- مطلق، معصومه و صابری، منصور (۱۳۸۹). بررسی رابطه دوره های آموزشی فنی و حرفه ای و اثربخشی آن در کارایی اشتغال کارآموزان مرد شهر اراک. پژوهشنامه علوم اجتماعی، سال چهارم، شماره ۴.
- وثوقی، منصور؛ ازکیا، مصطفی؛ غیاث آبادی فراهانی، رضا (۱۳۹۷). تجددگرایی در شهر و رابطه ای آن با اخلاق نوع دوستانه با شهروندان (مطالعه موردی: جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله ی مشهد). مطالعات جامعه شناختی شهری، ۸ (۲۶)، ۱-۳۰.
- هاشم زهی، نوروژ؛ اصغری، انسیه (۱۳۹۸). جهانی شدن و سرمایه اجتماعی (جامعه مورد مطالعه: شهروندان تهرانی بالای ۲۰ سال). مطالعات اجتماعی، ۱۱ (۴۳)، ۱۲۹-۱۴۵.
- یاسینی، س. م. (۱۳۹۲). امکان سنجی تحقق برنامه های آموزش فنی و حرفه ای رسمی در سند ملی آموزش و پرورش. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی.

- Siraj, A. S. (2018). *Impact of Internet Use on Social Capital: Testing Putnam's Theory of Time Displacement in Urban Pakistan*. *Journal of Social Media in Society*, 7(1), 456-468.
- Steinhardt, H., C. & Delhey, J. (2020). *Socio-Economic Modernization and the "Crisis of Trust" in China: A Multi-level Analysis of General and Particular Trust*. *Social Indicators Research*, 152, 923-949.
- Blinova, T., Bylina, S., Rusanovskiy, V. (2015). *Vocational Education in the System of Determinants of Reducing Youth Unemployment: Interregional Comparisons*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 214, 526-534.
- Cassia, L & Massis, A & Meoli, M & Minola, T. (2013). *Entrepreneurship Research Centers around the World: Research Orientation, Knowledge Transfer and Performance*. *J Technol Transf*. PP.1-17.
- Hoque, N., Khan, M. A., Mohammad, K. D. (2015). *Poverty alleviation by Zakah in a transitional economy: a small business entrepreneurial framework*. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 5(1), 1.
- Schneider, B. & Konz, A. M. (1989). *Strategic Job analysis*. *Human resources management Review*, 28.
- Ross, M. (2011). *Strengthening educational and career pathways for DC youth*. Washington, DC: Brookings Institute.
- Ingelhart, R., & Baker, W., E. (2000). *Modernization, cultural change, and persistence of traditional values*. *American Sociological Review*, 65, 19-51.
- Kravchenko S.A. (2008) *Modernity: the analysis of theoretical approaches*. *Sociology: History, Theory, and Practices*, vol.9, 23-32.
- nkeles, A. and Smith, D. H. (1976), *Becoming Modern: Individual Chang in Six Developing Countries*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Marx, Karl (1977). *Grundrisse*. Hamandsworth: Penguin.
- Bourdieu, P. (1995). *Sociology of Literature*. (Y. Abazary, Trans.). Arghanoon. 9-10, 76-112. (In Persian)